

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Future Agriculture **FRAMTIDENS LANTBRUK**

Att vara eller inte vara... ekobonde

Insikter från projektet:

Det svenska lantbrukets omvandling 1990-2040

Camilla Eriksson

Fil.dr. i landsbygdsutveckling

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Institutionen för stad och land, Ultuna

camilla.eriksson@slu.se

www.slu.se/sol

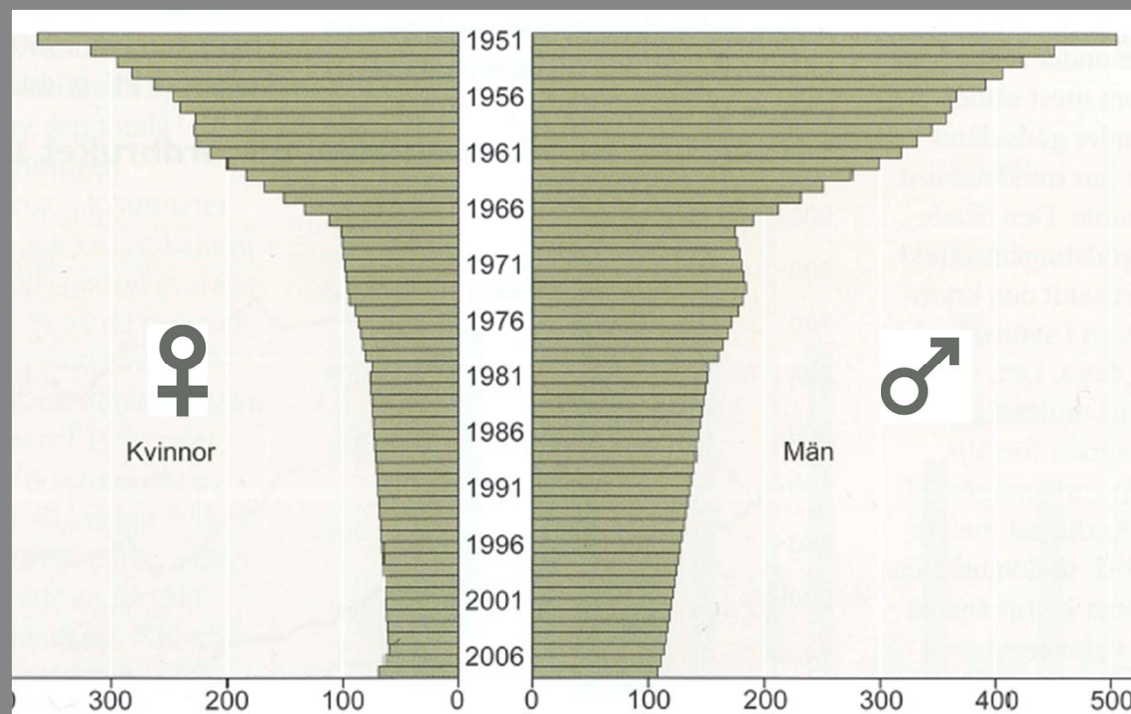
Strukturuomvandling sedan 1990

o Antalet lantbruk har minskat från ca 100 000 till 67 000

o 10% av företagen odlar 50% av marken

o 1990 fanns 25 921 mjölkbönder. 2013 hade 4 av 5 slutat, då fanns 4 668 mjölkbönder. Antalet kor har bara minskat med 40% från ca 575 000 till 345 000.

o Ekologisk odling från ca 30 000 hektar 1990, eller drygt 1 % av marken, till ca 500 000 ha, eller drygt 16% av marken år 2014

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Strukturuomvandling sedan 1990

o Antalet lantbruk har minskat från ca 100 000 till 67 000

o 10% av företagen odlar 50% av marken

o 1990 fanns 25 921 mjölkbönder. 2013 hade 4 av 5 slutat, då fanns 4 668 mjölkbönder. Antalet kor har bara minskat med 40% från ca 575 000 till 345 000.

o Ekologisk odling från ca 30 000 hektar 1990, eller drygt 1 % av marken, till ca 500 000 ha, eller drygt 16% av marken år 2014

FÖRSÖRJNINGASPEKTER

“en gård bör för att ge full sysselsättning och en resonabel inkomst för bonden och hans familj vara åtminstone 15 till 20 hektar odlingsjord”

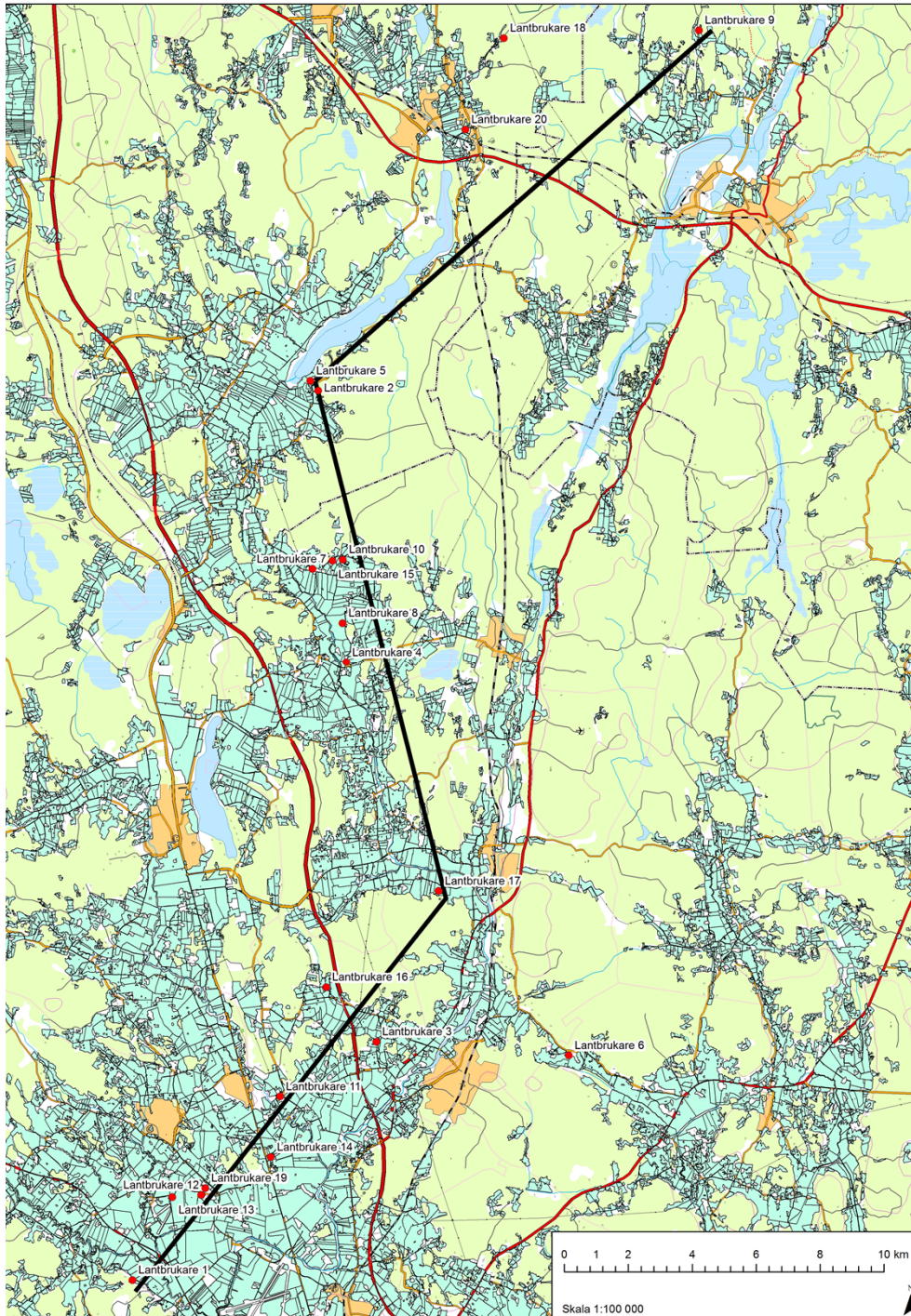
Nanneson, 1939

“Nja, du behöver åtminstone 500 hektar för att klara dig idag”

- Spannmålsodlare, 2014

“Jag tror jag kan få ihop det med 70 kor, men många tycker ju att det är för få”

- Mjölkbonde, 2014

Intervjustudie

- Samtalsintervjuer med 20 lantbrukare med fokus på frågor som hur de ser på generationsskiften, gårdsdriften och gårdens historia.
- Lantbrukare valdes längs en transekt från slättbygd till mellanbygd
- Blandning av riktat och slumpvis urval längs transekten

Varför ekologiskt?

- För mig är det ju... man är ju uppvuxen med att det har varit ekologiskt så att... jag tror att jag nästan aldrig ens tänkt tanken att det skulle finnas något alternativ...
- Ekologisk mjölkbonde
- Patrik - Så de sista 12 åren har vi kört ekologiskt. Det var väl det som har betytt mest, att gick över till ekologiskt tycker jag. Vi fick bättre ekonomi helt enkelt, tjänar mer pengar.
- Camilla- Okej, för att det är högre stöd eller för att det är högre priser?
- Patrik - Det är en kombination. Priserna, stöden och allting gör ju att kalkylerna har sett bättre ut på ekologiskt de sista 10 åren. Överlag, kan man säga. Så egentligen måste man vara idealist om man ska odla konventionellt. Om man inte tänker ekonomiskt som jag.
- Ekologisk spannmålsodlare

Varför inte ekologiskt?

- Ekologisk odling? Man ska producera det som efterfrågas. Men för ekologisk odling krävs en helt annan maskinpark. Ogräsharv, osv. Det skulle kräva investeringar och mer arbete. Kommer det ekologiska att hålla i sig långsiktigt? Är det lagrad näring i marken som gör att det fungerar? Det talas om det. I början hade grannarna bara tistel och ogräs.
- Konventionell spannmålsodlare
- Jag har dåligt intryck av de som redan har ekologiskt. Det finns vissa som är väldigt duktiga på det, det är det visst det, men det... jag tror att man måste ha bra mycket djur i så fall också så att man får mycket dynga. Så... det är inte bara att strö på litegrann utan det ska vara rejält i vissa fall.
- Konventionell spannmålsodlare
- Det är ingenting för mig att hålla på med. Nej, men det lönar sig inte tycker jag, vi höll på och räkna på det där i skolan men alltså dieselmängden som kommer gå åt blir mera och det blir mera jobb för att få ihop allting... det ska radhackas och det ska det ena och det med andra och... Nej.
- Blandgård med konventionellt spannmål och köttdjur

Varför inte ekologiskt?

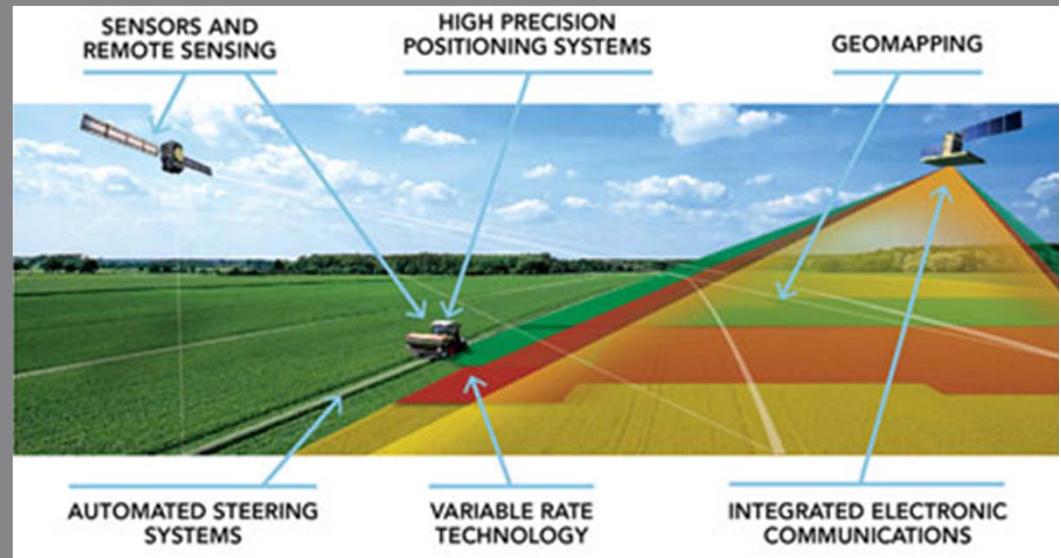
- Det är en jättestor mental spärr tror jag, det är där det sitter. Och jag vet ju att folk är nyfikna på det, även de här riktigt stora gårdarna är nyfikna. Jag brukar faktiskt gå med på de konventionella fältvandringarna också ibland bara för att retas. Det är kul att retas lite. Sen passar det kanske absolut inte på svartjordar och kanske inte sådana riktiga sandjordar heller, men för de som har normalhyfsade leror som jag har då funkar det överallt i stort sett. Men det är rätt bra att dom inte satsar heller... de konventionella som är riktigt duktiga. Då kanske priserna skulle sjunka...
- Ekologisk spannmålsodlare
- Ja, det kan man ju undra då, i bland så säger man ju att endast krisen är kommunikativ. Det måste bli krig först innan man fattar att man ska ha fred. Det tycker jag är väldigt spännande att fundera på, måste det bli det? Kan vi inte vara kommunikativa innan kriget? Kan vi inte jobba med fredsfrågor innan det blir kaos och kris? Det är ju liksom mänskliga utmaningar som är enormt stora.
- Ekologisk blandgård

Teknikutveckling för ekologisk odling...

- Man har fått andra gödningsmedel till exempel, så jag kan ju nästan gödsla som konventionellt idag. Samma mängder och så om jag vill. Och det här med betning, cedomonbetning och thermoseedbetning har ju också gjort att det har blivit bättre.
- Ekologisk spannmålsodlare
- Ja, jo det är väl det som är lite roligt också. Att man måste lära sig nytt och det finns fortfarande stora kliv att ta. Jag menar i konventionell odling så kunde man räkna på fyra procents skördeökning om året förut, men jag tror inte ens att dom kommer upp i det. Men jag menar, du kanske kan få 20% skördeökning när du kör ekologiskt om du hittar på nått smart. Som t.ex. att använda Cameleonten som jag kan gödsla med på ett bättre sätt, och bekämpa ogräs med på ett bättre sätt. Så det finns större kliv att ta.
- Ekologisk spannmålsodlare

Teknikutveckling för ekologisk odling...

- Vem ska driva teknikutveckling?
- Lantmännen omsätter drygt 30 miljarder. Hur viktiga kunder är de ekologiska lantbrukarna?
- Kemiindustrin
- Cameleon
- Vad skulle den kunna åstadkomma för minskning av bekämpningsmedelsanvändningen på en konventionell gård?

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Kan vi producera mat i händelse av kris? Sårbarhet och resiliens* på gårdsnivå i svenskt lantbruk

Projekttid: aug 2015 — jan 2018

* den förmåga som finns att anpassa sig till och återhämta sig efter en störning

Future Agriculture
**FRAMTIDENS
LANTBRUK**

Bakgrund:

- Sedan jordbruket avreglerades 1991 har livsmedelsförsörjningen blivit en politisk ickefråga och det finns inget tydligt ansvar eller program för detta på någon myndighet
- Självförsörjningsgraden sjunker, import av livsmedel kompenserar för att vi inte längre är självförsörjande på animalieprodukter vilket i sig skapar sårbarheter
- Strukturrationaliseringen av jordbruket, fortsatt mekanisering med ny högteknologisk utrustning, produktionssystem som är (allt mer?) beroende av insatsvaror och i allt högre grad (?) producerar råvaror till industrin skapar (nya) sårbarheter som vi vet ganska lite om ur ett beredskapsperspektiv

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Kan vi producera mat i händelse av kris?

Sårbarhet och resiliens på gårdsnivå i svenskt lantbruk

Future Agriculture
**FRAMTIDENS
LANTBRUK**

Genomförande

- Hur påverkas produktionen av kycklingkött, gris, nöt, mejeriprodukter och bröd i olika försörjningskriser och på gårdar med olika produktionssystem?
- Upprätta ett antal krisscenarier med olika typer av olika långvariga störningar
- Kartläggning av gårdens produktionssystem och dess beroenden av olika insatsvaror, arbetskraft, specialiserad kunskap och andra faktorer av betydelse för beredskapsfrågan, samt hur lantbrukaren resonerar kring sin möjlighet att använda sig av dem (sin handlingsfrihet).